

Received-Makale Geliş Tarihi 15.03.2024
Published-Yayınlanma Tarihi 31.05.2024
Volume-Cilt (Issue-Sayı), ss/pp 11(107), 1006-1018

Review Article / İnceleme Makalesi
10.5281/zenodo.11405975

Özden Mahmoudi

<https://orcid.org/0009-0006-9919-8249>

Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, İstanbul / TÜRKİYE

ROR Id: <https://ror.org/0547yzj13>

Dr. Öğr. Üyesi Bekir Şahin Baloğlu

<https://orcid.org/0000-0002-3189-0371>

Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, İstanbul / TÜRKİYE

ROR Id: <https://ror.org/0547yzj13>

Barak Yöresi Uzun Havalarının Karakteristik Yapısını Oluşturan Yerel ve Müzikal Unsurların İncelenmesi¹

Examination of Local and Musical Elements Forming the Characteristic Structure of Uzun Havas of Barak Region

ÖZET

Barak havaları, tarihsel bakımdan değerlendirildiğinde Anadolu'nun en kadim müzikal öğelerini bünyesinde barındıran, geleneksel halk müziğine ait uzun havalardır. Barak havaları için "yüzlerce yıllık bir göçün hikayesi" demek, yerinde bir tabir olacaktır. Çünkü barak barak havalarının sözel içeriğe dayalı, kendine özgü bir yapısı vardır. Ve bu sözel içerik çok önemli bir boyutta binlerce yıllık göçer yaşantısının bir ürünüdür. Sözel içerik, barak havalarının müzikal yapısının belirlenmesinde en önemli unsur olmuştur. Bu sözel içeriğe bakıldığında, Göçebe Türkmen yaşantısının binlerce yıllık tarihinde yaşadığı acıların, göçlerin, kahramanlıkların, sevgilerin ve aşiret kavgalarının konu edildiği görülür.

Diğer yörelerin uzun hava tavırlarından farklı olarak, barak havalarının müzikal yapısına, yaşanmış hikayelerin ve yörenin aşiret kültürüne dair yaşam biçiminin direkt etki ettiğini görürüz. Bozlaklara, hoyratlara, mayalara ve diğer serbest karakterli halk müziği eserlerine baktığımızda, sözel içeriklerini barak Barak havalarında olduğu kadar kahramanlık ve savaşlar değil, daha çok yaşanan acılar ve sevgi temalarının oluşturduğu görülür. Bu sebeple de bu uzun havaların icralarında, barak havalarında olduğu gibi çığırkan ve savaççı bir okuma üslubu, sert ve keskin hançereler görülmemektedir. Bu hançere biçimi ve okuma üslubu, barak havalarının kendine özgü bir tavır olarak ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu çalışmanın amacı ise barak havalarının icra üslubuna ve melodik yapısına doğrudan etki etmiş olan yerel unsurları ve melodilerin yapısal özelliklerini incelemek suretiyle barak yöresi uzun havalarının bugünkü biçiminin daha sağlıklı değerlendirilip anlaşılmasına katkı sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler: Barak yöresi, Barak Türkmenleri, Barak Aşiretleri, Anadolu halk kültürü, uzun havalar.

ABSTRACT

Barak Havas are long melodies belonging to traditional folk music that, when evaluated from a historical perspective, embody the most ancient musical elements of Anatolia. It would be an appropriate expression to call Barak's weather "the story of a centuries-old migration". Because Barak tunes have a unique structure based on verbal content. And this verbal content is, to a very important extent, a product of thousands of years of migration experience. Verbal content has been the most important element in determining the musical structure of Barak melodies. When we look at this verbal content, we see that the pain, migrations, heroism, love and tribal fights of the Nomadic Turkmen life throughout its thousands of years of history are discussed. Unlike the Uzun Hava styles of other regions, we see that the musical structure of Barak Havas is directly influenced by the stories that have been experienced and the lifestyle of the tribal culture of the region. When we look at the folk music works of Bozlaks, Hoyrats, Mayas and other free characters, we see that their verbal content is not about heroism and wars as in Barak's moods, but rather the theme of pain and love. For this reason, in the performances of these free sounds, a screaming and warlike singing style and hard and sharp daggers are not seen as in the Barak sounds. This dagger shape and reading style caused the Barak moods to emerge as a unique attitude. The aim of this study is to contribute to a better evaluation and understanding of the current form of the Barak region's long havas by examining the local elements and structural features of the melodies that have directly affected the performance style and melodic structure of Barak Havas.

Keywords: Barak region, Barak Turkmen, Barak tribes, Anatolian Folk Culture, uzun hava.

¹ Bu çalışma, Özden Mahmoudi'nin Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat ve Tasarım Anabilim Dalı, Müzik ve Sahne Sanatları programında hazırladığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

1. GİRİŞ

Barak havaları, Barak bölgesi dediğimiz Gaziantep ilçe ve köyleri başta olmak üzere Kahramanmaraş ve Şanlıurfa sınırlarına, Adana'nın bazı köyleri ile Hatay'ın Reyhanlı ve Kırıkhan ilçelerini de içine alacak şekilde doğuda Fırat Nehri'ne, batıda Nur Dağları'na, güney ve güneybatıda Halep ve Amik Ovası'na kadar uzanan coğrafyaya ait olan uzun hava şeklindeki müzikal yapılarıdır.

Barak sözcüğünün kökenine yönelik en temel açıklama, Kaşgarlı Mahmut'un Dîvânu Lugâti't Türk adlı eserinde barak sözcüğünün "çok tüylü bir köpek" anlamına geldiği şeklinde yer almıştır (bkz. TDK)

Bahaeddin Ögel, barak kavramının özellikle Türk destanlarında farklı nitelermeler için (örneğin bir kabile ismi, bir şahıs veya topluluğun adı olarak) sıkça kullanıldığını belirtip bu sözcüğün kökeni ile ilgili şu ifadelerle yer veriyor:

Bu kelimenin birçok kaynaktan geçtiğini ve değişik anlamlar taşıdığını yaptığımız araştırmalarda tespit ettik. 'Barak' adının tarihte ilk defa bir Türkmen obasına ne zaman isnat edildiği bilgisi, kelimenin hangi anlamından dolayı obanın barak ismini aldığını tespit açısından önemlidir. Bu nedenle bu konudaki tanımlar incelenecek olduğunda; barak sözcüğünün kökeni Eski Türkçede Yakutçaya dayanmaktadır. Yapılan etimolojik araştırmalarda, bu sözcüğün Türkçe "bar-mak, var-mak" fiilinden türediği ortaya çıkmaktadır. Anlam bakımından ise; "varan, çok çabuk yürüyen ve koşan" demektir. Türk Oğuz destanlarında bu kavme "it barak" adı verildiği halde, Farsça Oğuz destanında "kıl barak" denir. Türklerde barak adına çokça rastlanır. Moğollara da Türklerden geçmiş olmalıdır (Ögel, 2010, s. 191).

Ali Şahin, barak sözcüğünün kökeniyle ilgili olarak, anlam bakımından genel olarak şu dört maddede toparlanabileceğini belirtiyor;

- 1- Baraklar, iskânın bayraktarlığını yapmışlar ve bayraktar ismini almışlardır. Bayraktar kelimesi zamanla değişikliğe uğramış ve barak şekline dönüşmüştür.
- 2- Baraklar giydikleri tüylü çuha ve kebeden dolayı bu ad ile anılmıştır.
- 3- Yanlarında devamlı olarak uzun tüylü, iyi bir cins av köpeği dolandırdıklarından dolayı kendilerine bu ünvan verilmiştir.
- 4- Barak kelimesi, cesaret ve kahramanlık timsali olan kurt başı anlamı da taşımaktadır (Şahin,1962, s.2.).

Bugünün Barak Türkmenleri, Gaziantep'in başta Nizip ve Oğuzeli olmak üzere ilçe ve köylerini, Kilis'i ve Suriye'nin Halep şehrinden bazı yerleşim yerlerini içine almak suretiyle Urfa, Adana ve Kahramanmaraş sınırlarına kadar uzanan geniş bir coğrafyada yaşamlarını halen sürdürmektedirler.

Bugünün Barak Türkmenlerini ve onların müziği olan barak havalarını daha iyi anlayabilmek için onların tarihsel yolculuğunu, bu süreçte yaşadıkları göçleri, acıları ve mücadeleleri bilmek gerekir. Barak Türkmenleri, tarih boyunca büyük beylikler, aşiretler ve onlara bağlı oymaklar şeklinde yaşamışlardır. Faruk Sümer, 'Türkmenler ve Oğuzlar' isimli kitabında, Barak Türkmenlerinin Anadolu'ya göç ettiklerinde Tokat ve Yozgat'tan sonra, ilk yerleştikleri yerle ilgili şu bilgilere yer veriyor:

İskan olunan yer Colap(Culap, Cullap)tır ve Urfa'nın doğusunda bir köyün ve ırmağın adı olup bugün de Culap suyu² olarak bilinmektedir. Beğdili boyu Harran'ın altındaki Ayn Arus ve Ağçakaleden Rakka'ya varıncaya değin Belih Çayı boylarına yerleştirildiklerinde başlarında ulu beyleri Bozkoyunlu'dan Firuz Bey, oğlu Şahin Bey, kardeşi Kenan ve Kurt Bey vardı. Şahin Bey, bütün Beğ-dilinin başı gibi görünüyor. Şahin Bey aynı zamanda Rakka'ya gönderilen bütün oymakların iskân başı idi. İskân Başı devlet tarafından ihdas edilmiş olup vazifesi oymakların iskân yerinde oturmalarına dikkat etmek ve aralarında nizam ve asayişini sağlamaktı. Buna karşılık onlara Balis sancakbeyliği veriliyordu. İskân başları oymak beylerince tayin ediliyordu. Şahin Bey'den sonra kardeşi Kenan Bey'in iskân başı tayin edildiğini biliyoruz (Sümer, 2016, s.303).

Köksel'e göre Barak Türkmenleri, 16. yüzyılda Akkoyunluların Osmanlılara yenik düşmesinden sonra, Firuz Bey önderliğinde Anadolu'ya göç eden Horasan Türkmenleridir. Sözü edilen savaşın neticesinde olup olmadığı kesin olarak bilinmemekle birlikte, kesin olan bilgi 16. yüzyılda Horasan'da yaşayan Barak

²Culap Suyu, Şanlıurfa'nın kuzeydoğusunda başlayan ve Suriye'ye kadar uzanan, Fırat Nehri'nin kollarından birini oluşturan akarsuyun adıdır.(bkz: <https://www.dogakolik.com/sanliurfa/culap-suyu/>)

Türkmenlerinin 84.000 çadır ile Firuz Bey önderliğinde Anadolu'ya göç ettikleridir. Önce Tokat ve Yozgat, daha sonra da bugünkü Barak coğrafyasına doğru dağılmışlardır.

Barak aşireti, Orta Asya'dan göçmüş olan bir Türkmen aşiretidir. 19. yy.a kadar göçer hayat yaşamışlar; 19. yy.da yerleşik hayata geçmişlerdir. Osmanlı döneminde birkaç defa zorunlu iskana ve göçe tabi tutulmuşlardır. Zorunlu olarak iskân edildikleri bölgelerden birisi de bugün Suriye sınırları içinde bulunan Rakka çevresidir (Köksel, 2019, s.77).

Görüldüğü gibi, 16. yüzyılda Türkmenlerin Horasan'dan yaptığı büyük göçün önemli bir kısmının, Fırat nehrinin kuzeyine, yani Anadolu tarafına denk düşen bugünkü Barak bölgesine, bir bölümünün de yine Fırat Nehri'nin güneyine yani, bugün Urfa'ya sınır olan ve Suriye sınırları içindeki Rakka ve de Gaziantep'in Kilis ilçesine sınır olan Halep şehirlerine kadar olan bölgeye yapılmış olduğu anlaşılıyor. Bu sebeple bugün Barak tavrı denilen icra tavrı sadece Türkiye sınırları içerisinde olan Barak yöresinde değil, aynı zamanda Kilis'ten Urfa'ya kadar uzanan ve Suriye sınırları içerisinde kalan Halep ve Rakka'yı kapsayan bölgede de icra edilmektedir. Bakıldığında hem Türkiye hem de Suriye sınırları içerisinde varlığını sürdüren bu Türkmenlerin sadece müzikal anlamda değil, yaşam tarzı, gelenek, görenek, örf ve adetlerinde de pek çok ortak noktalarının olduğu söylenebilir.

2. BARAK HAVALARININ KARAKTERİSTİK YAPISINI OLUŞTURAN YEREL UNSURLAR

Yerel unsurlar denildiğinde bir yörenin gelenek görenekleri, yaşam tarzı ve o yörenin kültürel yapısına dair yaşanan her şey akla gelmektedir. Fakat bu çalışmada incelenmek istenilen, barak uzun havalarının müzikal yapısına doğrudan etki eden yerel unsurlardır. Yörede halen etkinliğini sürdürmekte olan ve barak uzun havalarını doğrudan günlük yaşamlarının bir parçası haline getirerek bu uzun hava tavrının yaşamasını sağlayan Türkmen aşiretleri bu unsurlardan biridir. Yüzyıllar boyu gelenek halinde devam eden ve barak uzun havalarının otantik dokusunu koruyarak bugüne gelmesini sağlayan barak odaları, ve de çalgı icrası bakımından gösterdikleri ustalık ile yine barak uzun havalarının otantik yapısının korunmasına ve günümüze kadar aktarılmasına vesile olan Abdallar, bu çalışmanın kapsamına giren diğer yerel unsurlardandır.

2.1. Barak Aşiretleri

Barak havalarının karakteristik yapısına doğrudan etki etmiş olan en önemli faktörlerden biri de bu yörede yaşamış ve halen de varlığını sürdürmekte olan aşiretlerdir. Barak Yöresi olarak nitelenen bu geniş coğrafyada bulunan Barak aşiretlerini tanımak Barak kültürünü ve müziğini irdelemek anlamında önemli olacaktır. Çünkü Barak havalarının günümüze kadar taşınması bu aşiretler sayesinde olmuştur. Bölgede Barak havaları halen en çok bu aşiretler arasında icra edilmektedir.

Bu aşiretlerin bazıları günümüzde önemli yapısal değişikliklere uğramış olmakla birlikte kısmen de olsa eski gelenek göreneklerini devam ettirmektedirler. Bazıları ise tamamen ortadan kalkmış durumdadır. Bu aşiretlerin en önemlileri Elbeyli ve Beydili aşiretleridir. Bu iki aşiretin önemli olma sebebi ise müzikal anlamda kendilerine özel melodi tavrıları ortaya çıkmış olmasındandır. Bölgede 'Elbeyli havası'³ ve 'Beydili havası' adı altında uzun havalar okunmaktadır.⁴ Beydili ve Elbeyli dışındaki aşiretleri ise şöyle sıralayabiliriz⁵;

Şamlu Halep Türkmenleri

Dulkadirli Aşireti

Karakoyunlu Aşireti

İnallu Aşireti

Hüdabendalu Aşireti

Arapgirli Aşireti

Kaçar Aşireti

³Elbeyli İskan Havası: "Asim Kuzuluk-Elbeylioğlu [Amik ve Barak Uzun Havaları 2004 Kalan Müzik] - Kalan Müzik (29.04.2016)", <https://www.youtube.com/watch?v=-q0qmxOqp2I>

⁴Beydili İskan Havası: "Barak Uzun Havası & Beydili Türküsü Nizipli Dertli İbrahim&Barak Bülent Erdem - Barak Bülent Erdem (10.12.2019)", <https://www.youtube.com/watch?v=nBewbKlnde4> ,

⁵Detaylı bilgi için bkz.Faruk SÜMER. Beydili Obalarının Rakkada Yerleştirildikleri Yerler. Türkmenler ve Oğuzlar. (S.58,59,300,301)

Ağcakoyunlular

Ceritler.

2.2. Abdallar

Abdallar, bugün olduğu gibi tarihte de Barak Türkmenlerinin ve dolayısıyla barak havalarının karakteristik yapısında önemli rol oynayan yerel unsurlardan biridir. Barak Türkmenleri Horasan'dan 80.000 hane ile Anadolu'ya göçerken yanlarında 4000 hane de Abdal bulunuyordu (Tanyol, 1952, s.72).

Süleyman Fidan, Abdallar'ın göç yolları ve yaşadıkları yerler hakkında şu açıklamalarda bulunuyor;

Abdallar, İç Asya'dan Anadolu'ya ve Balkanlara; Doğu Türkistan, Türkmenistan, Afganistan, Kazakistan, Azerbaycan ile İran'da görülmekte ve genelde dağınık gruplar şeklinde yaşamaktadırlar. 12. yüzyıl ve sonrasında yaşanan Türk göçlerinin gerçekleştiği yerlerde Abdallara rastlanmaktadır. Anadolu'da dağınık şekilde yaşayan Abdalların yoğun olarak buldukları iller Akdeniz bölgesinde Adana, Osmaniye, Hatay; Güneydoğu Anadolu'da Gaziantep, İç Anadolu'da Kırşehir, Kırıkkale, Niğde, Nevşehir, Kayseri illeridir. Bununla birlikte geçimlerini temin için Ankara, İstanbul, İzmir gibi büyükşehirlere de göçmüşlerdir (Fidan, 2022, s.117).

Abdallarla ilgili yurt genelinde çok geniş kapsamlı bir çalışmaya rastlanmamış olmakla birlikte yapılan az sayıda çalışma dahi gösteriyor ki Orta Anadolu'da, Yozgat, Çorum dolaylarında ve Gaziantep yöresinde yaşayan Abdallar, Horasan'dan göç eden Türkmen oymakları ile birlikte gelmiş olup Anadolu'ya yayılmış olan abdallardır ve birbirleriyle akrabalık bağı içerisindedirler.

Barak yöresinde yaşayan abdalların, tıpkı İç Anadolu'daki Abdallarda olduğu gibi, yörenin müzikal yapısının, hatta kültürel yapısının oluşumunda başat rol oynadıkları göze çarpıyor. Bugün ve tarih boyunca Anadolu Abdalları, Anadolu'nun hemen her yöresinde müzikal ve kültürel yapının şekillenmesinde çok büyük rolü olan yerel unsurların başında gelmiştir. Bunun en önemli kanıtı ve örnekleri, İç Anadolu'da hem bağlama, hem de okuma üslubu bakımından ustalıklarıyla bilinen Muharrem Ertaş, Neşet Ertaş, Çekiç Ali; Barak yöresinde ise yine okuma üslubundaki ustalığı ile tanınan Şerif Akbağ ve barak havalarını kemanıyla eşsiz şekilde icra eden Hacı Çiçek (Gavur Hacı) gibi Abdal geleneğini yaşatmış olan değerli ozanlardır.

Barak yöresinde yaşayan Abdallar bugün halen yöredeki yerleşim yerlerinin belli birkaç mahallesinde yaşayan ve geçimini büyük ölçüde düğünlerde davul zurna çalarak sağlayan küçük topluluklar olarak karşımıza çıkıyor. Mahallede 'abdal meydanı' denilen bir alanda veya bir kıraathanede sabahın erken saatlerinde bir araya gelerek yöre halkından birilerinin düğünlerine veya herhangi bir etkinliğine çağrılmak üzere beklerler. Yörede yaşayan halk da ihtiyaç duyduklarında abdalları nerede bulacaklarını bilirler. Barak yöresinde genellikle abdallar, İç Anadolu'daki abdal geleneğinden farklı olarak çalıp söyleme geleneğini değil de sadece çalma geleneğini sürdüren unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Barak yöresindeki abdallar genellikle davul ve zurna, nadiren de keman çalarak Barak havası okuyanlara eşlik ederler fakat kendileri okumazlar. Barak havalarını hem vokal olarak hem de bağlaması ile icra eden ve yörede bilinen tek abdal, Aslan Sazcı'dır.

Yörede zurna her ne kadar eşlik sazı gibi görünse de aslında icra tavrının en az vokal tavır kadar profesyonellik ve yetkinlik gerektirmesi, bu enstrümanı bir solist enstrüman haline dönüştürüyor. Davul ise zurnanın adeta ayrılmaz bir parçasıdır. Davul sadece halaylarda değil Barak havalarında da zurnanın eşlikçisidir. Binlerce yıl öncesinden göçer dönemden kalan bir gelenek olan zurna çalan abdalın zurnasının gümüşletilmesi, onun ustalığının göstergesidir. Düğününe gittiği veya tabi olduğu bey, onun çalımını o kadar beğenir ki zurnasına gümüş taktırır ve bu onun artık usta bir zurnacı olduğu ve bir merteye kazandığı anlamına gelir.

2.3. Barak Odaları

Barak odaları Türkmen kültürünün ve müziğinin binlerce yıllık tarihsel geçmişinin yerleşik hayata geçirilmesi ile birlikte günümüze kadar taşınmasında önemli rol oynamış yerel unsurların başında gelir. Urfa'da sıra geceleri, Elazığ'da kürsübaşı geceleri ve Konya'da oturak alemlerinin yöre kültürünü yaşatmada önemli roller üstlendiği gibi Barak yöresinde de barak odaları, bölgenin kültürel mirasını nesilden nesile aktarmada önemli bir rol üstlenmiştir. Bugünkü barak odalarının üstlendiği görevi eskiden aşiret beylerinin odaları daha doğrusu "otağları" üstlenirdi. Çünkü eski dönemlerde sadece aşiret beylerinin odası olabilirdi. Barak odalarının bugünkü şekline dair Vehbi Ceylan şu ifadeleri dile getiriyor:

Önceleri sadece aşiretin liderinin odası olsa da bugün maddi imkânı olan her ailenin bir odası bulunmaktadır. Odası olan için “oda sahibi” terimi kullanılır, ancak her odası olan oda sahibi sayılmamaktadır. Bu terim, bulunduğu topluluğa liderlik eden, odası devamlı açık ve toplum içerisinde itibarı olan kişiler için kullanılmaktadır (Ceylan, 2019, s.91).

Günümüzde ise köylerde her evin bir barak odası olabileceği gibi köyün önde gelenleri tarafından yaptırılmış bağımsız tek odalı küçük bir konut şeklinde de görülebilir. Belirli aralıklarla yöre halkı bu odalarda toplanır, barak havaları ve kırık havalar okuyarak meşk ederler. Bu odalarda sadece erkekler bir araya gelirler ve hizmeti genç erkekler yaparlar. Kadınlar bu odalara girmemektedir. Fakat evlerde yapılan meşklere kadınların da nadiren erkeklere yardımcı oldukları görülebilir. Bu odalarda barak okuyanlara eşlik etmesi için davul ve zurna çalan abdallar çağırılırlar. Bu odalarda sadece barak havaları okunmaz, aynı zamanda bu barak havalarının hikâyeleri ve belli gelenek görenekler de genç kuşaklara anlatılır. Bu yönüyle barak odaları birer eğitim yuvası görevini de görmüştür. Günümüzde barak odası geleneği gittikçe azalmakta olsa da okunan eserlerin, anlatılan hikayelerin günümüze kadar gelmesinde barak odalarının katkısı çok büyük olmuştur.⁶

2.4. Barak Yöresinde Yaşayan Belli Başlı Gelenek Görenekler

Anadolu'da yöresel manada müzikal yapıyı belirleyen en önemli unsurlar, yöreye ait gelenek, görenekler, örf ve adetlerdir. Bunlardan düğün adetleri ve cenaze adetleri konumuz itibariyle irdelenmeye değer niteliktedir.

2.4.1. Düğün Adetleri

Yöresel düğünler, Anadolu'nun neresine gidersek gidelim müzikal yapının en belirgin şekilde kendini gösterdiği mecralardır. Müzikal yapıya doğrudan etki eden en önemli geleneklerden biridir düğünler.

Barak yöresinde genelde her aşiretin bir davulcu grubu vardır ve bunlara “abdâl” denir. Günümüzde her köyün ve de mahallenin meydanında abdalların toplandığı, adına “abdâl meydanı veya abdâl pazarı” denilen mekânlar vardır. Düğünü olan kişiler bu mekânlara giderek abdallarla konuşup anlaşarak düğünlerinde çalmaları için çağırırlar.

Abdallar, özellikle köy düğünlerinde düğünün ilk gününden çalmaya başlarlar. Genellikle üç gün süren düğünlerde üç gün boyunca sabah erken saatlerden başlayarak akşam geç saatlere kadar davul, zurna eşliğinde halaylar çekerler.

Abdallar, düğünlerde davul ve zurna ile sadece halay çalmazlar, barak havaları da çalarlar. Barak havaları okunurken, davul çalan abdâl, okuyan kişinin icrası sırasında uzun havaya ritimli veya ritimsiz şekilde vuruşlarla eşlik eder. Barak okuyan kişi genelde halayın başında olur. Barak havasının kıtalarının arasında davul ve zurna birlikte ağır ritimli, halaya benzer bir melodi çalarlar. Buna “şirvanlı” denir.⁷ Bu esnada halaya dizilen insanlar, yerlerinde bir adım ileri, bir adım geri, ağır hareketlerle çok yavaş bir şekilde ilerlerler.

Büyük kazanlarda (yöresel ismi “don kazanı”) yemekler pişirilir, erkekler köy odasında (her evin mutlaka geniş bir köy odası vardır) birleşirler, bağlama ve zurna eşliğinde barak havaları söylerler. Kadınlar da erkeklerin hizmetini görür, diğer yandan da türküler söyleyip oynarlar. Hemen her Türkmen köyünde düğünlerde bayrak asmak âdettendir. Bu düğün bayrağı, güveyin (damat) gireceği evin kapısı üstüne asılır. Bayrak düğün başlangıcından sonuna kadar asılı kalır. Bayrak etrafı çeşitli renklerle bezler ve çiçeklerle süslenir. Akşam kına gecesi yapılır. Gelinin ve damadın kendi evlerinde kınaları yakılır. Damadın arkadaşları, gelinin evine gidip tepsiye özenle hazırlanan kınayı alıp damadın evine getirirler ve damadın eline yakarlar. Yah-yah ve zılgıt bu yöre düğünlerinde önemli bir özellik olarak görülen eğlence çığlıklarıdır. Yah-yah erkeklere, zılgıt ise kadınlara hastır. Bu arada kadınlar tarafından kına türküleri söylenir. Maniler de barak düğünlerinin ayrılmaz bir parçasıdır.⁸ Cumartesi sabahı davulcu ve zurnacılar kapı kapı dolaşarak köydeki diğer evleri de düğüne çağırırlar. Buna “fasıl” denir. Abdallar çağırıldıkları evden para alırlar. Şendik denilen kalabalık düğün alanına gelirler nokta düğüne gelen misafirler

⁶Barak Odası geleneğine örnek: “Yöresel Türkü Meclisleri, Gaziantep, Barak Köy Odası - Ben Anadolu'yum Programı (19.08.2015)”, https://www.youtube.com/watch?v=D_AMk-hqB_E

⁷Şirvanlı Örneği: “BARAK UZUN HAVASI&Yanarım ateşlerine de ölene kadar uzun hava barak - Barak Bülent Erdem (05.08.2016)”, <https://www.youtube.com/watch?v=0419m9JSGDw>

⁸ Barak düğünlerine örnek: “Orta Asya'dan Ana Yurt'a Barak Türkmenleri 2019 Belgesel Hülya Özkoyuncu - Memduh Yağmur (05.12.2019)”, <https://www.youtube.com/watch?v=-2WQWQz1Z-o>

davulcular tarafından karşılanır ve ağırlanır. Misafirlere bahşiş alınır. Akşama kadar davul zurna eşliğinde halay çekilir.

Pazar sabahı yine davulcular fasıl yapar düğünün bu son günü kadınlar ve erkekler birlikte eğlenirler. Düğünün son gününde gelinin elbiseleri ve çeyizi siniler büyük bakır tepsiler üstüne koyulup davulla köyün içinde dolaşarak sergilenir. Kadınlar tarafından gelinin başı yapılır, duvak giydirilir. Gelinliği giydirilir. Gelinin beline kırmızı kuşak bağlanır. Kuşak gelinin babası ya da erkek kardeşi tarafından üç kez bele bağlanıp çözülür, üçüncüsünde bağlanır. Bunu yapmadaki amaç ilk çocuğun erkek olması dileğidir. Bu arada gelin evden çıkmazdan önce şaba kurulur. Bugün şehir düğünlerinde de gördüğümüz düğün sahiplerinin yakınlarının takı takma merasimi ile aynıdır. Bu sırada abdallar isim söyleyerek misafir önüne gider ve oynar. Misafir de getirdiği takıyı ya da parayı abdallara verir. Abdallar da getirip ortaya serili olan mendil ya da tepsiye koyar. Para ya da takı takanların isimleri yazılır. Bu da yük olarak algılanır. Yük denilen bu yardım (şaba), tekrar yardım eden kişinin düğününde iade edilmesi için bir borç kabul edilir. Şabadan sonra yine yemekler yenilir. Gelinin yakınları özellikle babası ve erkek kardeşinin koluna girerek uğurlanması ile veya eski dönemlerde ata bindirilip gönderilmesi ile düğün sona erer.

2.4.2. Cenaze Adetleri

Cenaze adetleri de özellikle yörenin müzikal biçiminin belirgin şekilde gözlemlenebilmesi bakımından önem arz etmektedir.

Ölen kişinin evden çıkarılışında bir duası vardır. Cenaze kıldırın kişi bu duayı okur. Evden çıkarken komşulara tek tek ölen kişilerden razı olup olmadıkları sorulur. Cenaze teneşirde yıkandıktan sonra musalla taşına getirilir. Kadınlar cenaze namazına durmazlar. Hoca şu mısraları söyler:

Yönüm kibleye, kiblem Kâbe'ye

Dört Tekbirle uydum hocaya,

Niyet ettim (er), hatun ya da çocuğa

Der ve Fatiha okunur. Cenaze mezara getirilirken hoca Yasin duasını okur. Hoca telkin (talkın) verir. Telkin, annesi adıyla okunur. Yine topluluktan razı olup olmadıkları sorulur ve cenaze defnedilir. Bu merasim, Anadolu'nun hemen her yöresinde görülen cenaze merasimleri ile aynıdır. Barak yöresinde Türkmenler ve Kürtler iç içe yaşadıkları için, düğün ve cenaze adetleri gibi benzer gelenek göreneklere sahip oldukları söylenebilir.⁹ Son zamanlarda Suriye'den göç eden nüfusun artması sebebiyle yörede Arap etnik kökenli nüfusun da arttığı gözlemlenmektedir.

Cenaze defnedildikten sonra ölü evinde kadınlar ölen kişinin elbiselerini meydana getirerek ağıtlar yakarlar. Genelde ağıt yakan kadın kimse o sürekli okur. Yörede yakılan ağıtlar barak dertlisini andırmakla birlikte daha dar bir ses aralığında, daha basit vokal teknikleri ile okunur. Resitatif tarzda, la karar ses olarak kabul edilirse güçlü ses olarak do, bazen de re sesine fazlaca vurgu ve çarpmalar yapılarak okunur ve en fazla dörtlü aralıkta dolaşılır ve doğaçlama sözlere doğaçlama melodiler giydirilerek hem ağlayıp hem okunur.¹⁰

3. BARAK HAVALARINI OLUŞTURAN MÜZİKAL UNSURLAR

Yukarıda saydığımız yerel unsurların müzikal yapıya olan etkisinin yanı sıra barak havalarının içerdiği müzikal unsurlardan da bahsetmek gerekir. Barak havalarının güçlü karakteristik yapısını daha iyi anlamak için bünyesinde yer alan ve onu diğer yöre tavırlarından farklı kılan enstrüman ve makam kullanımı gibi hususları da anlatmak gerekir.

3.1. Barak Havalarda Kullanılan Enstrümanlar

Barak havalarında kullanılan enstrümanlar; bağlama, keman, zurna ve askı davul nadiren de kavaldır. Barak yöresinde bağlama, bütün evlerde duvarlarda asılı şekilde yerini almış, yaygın şekilde icra edilen enstrümanlardan biridir. Bugün hayatta olmayan Aslan Sazcı, yörenin önemli bağlama icracılarından idi.¹¹

⁹“Ağıt,üzülmenizi istemezdim,ağıtlar kaybolmasın...Nesrin Bayram - Nesrin Bayram (25 Ağustos 2021)”, <https://www.youtube.com/watch?v=3kSrPGX0ZYI>,

¹⁰Barak Türkmen geleneğinde okunan ağıtların melodi yapısına örnek: “Barak Türkmen Kadınından Ağıt(Türkü) -Barak Bülent Erdem (15.10.2021)”, <https://www.youtube.com/watch?v=mnp-9dyYmd8>

¹¹Aslan Sazcı'dan bağlama icra örneği: “Aslan Sazcı ölem dedim ölmedim - Özcan Uğur (19.01.2020)” <https://www.youtube.com/watch?v=oO1R8RhYpsk>

Keman, bilinen keman tekniğinin dışında yörenin uzun havalarına adapte edilmiş bir teknikle çalınması için özel bir eğitim ve ustalık gerektirmesinden dolayı, bağlama kadar yaygın icra edilen bir enstrüman olmamasına rağmen yörenin müziğinin karakterize olmasında önemli rol oynaması açısından vazgeçilmez enstrümanlardan biridir. Bugün hayatta olmayan Gavur Hacı lakaplı Hacı Çiçek yörenin önemli keman icracılarından idi.¹² Davul ve zurna ise yörede hem uzun havaların hem de kırık hava ve halayların icrasında çok önemli rolü olan ve yöre müziğinin karakterini oluşturan en önemli iki enstrümandır ve uzun havalar da dahil olmak üzere her zaman birlikte, birbirlerini destekler biçimde kullanılırlar.¹³

Ayrıca sadece Barak yöresinde tanınan ve çalınan ismine “zambır” denilen üflemlerli bir enstrüman vardır. Bu enstrüman, 25-30 santimetrelik 2 kamışın yan yana getirilmesi ile yapılır 5 veya 6 deliği olur. Bazı köylerde çifte kamış ismi ile de bilinir. Zambır’ın ses genişliği altı ses civarındadır. Ses perdelerinin olduğu klavye bölümü eskiden daha çok kartalın kanat kemiğinden ve leyleğin bacak kemiğinden yapılmakta iken, daha sonraları kamıştan, günümüzde ise sıklıkla kamıştan yapılmaya başlamıştır. Fakat kartal kanadından yapılan zambır günümüzde daha değerli sayılmaktadır.¹⁴

3.2. Barak Havalarında Kullanılan Makamlar (Diziler)

Halk müziğinde kullanılan makam diziler, isimlerini, genellikle birbirinden farklı yöresel türkülerin veya halk ozanlarının isimlerinden almışlardır. Barak havalarında kullanılan belli başlı makamlar şunlardır:

Kerem Makam Dizisi

Garip Makam Dizisi

Bozlak Malam Dizisi

Müstezat Makam Dizisi

Fidayda Makam Dizisi

Kalenderi Makam Dizisi

Yörük Makam Dizisi

Misket Makam Dizisi

3.3. Barak Havalarını Oluşturan Müzikal Formlar

Barak uzun havalarında müzikal çeşitliliğe neden olan en önemli unsur, eserlerin sözel içeriğidir. Barak havalarında sözel içerik, diğer pek çok uzun hava türüne göre çok daha önemli bir yer teşkil etmektedir. Öyle ki, Barak yöresinde okunan uzun havalar, sözel içeriğine göre müzikal olarak da farklı formlarda karşımıza çıkmaktadır. Fakat unutmamak gerekir ki bu formların tasnifi çok keskin hatlarla yapılabilecek bir tasnif değildir. Çünkü yörede her uzun hava başlı başına kendi tavrını yaratmış bir yapı olarak kabul görmektedir ve doğrudan kendi ismiyle anılmaktadır. Yani yörede böyle bir tasnif söz konusu değildir. Uzun hava okuyacak olan kişiye “Dedemoğlu okur musun?” “Kılınçoğlu okur musun?” “Elbeyli veya Mürseloğlu okur musun?” “Beymayıl okur musun?” gibi talep veya soru yöneltilir. Fakat makamsal anlamda ses dizilimi ve melodik seyir bakımından ortaya çıkan farklılıklara göre bir tasnif yapılacak olursa, iskân havası, barak dertlisi, iseballı ve düden ağzı olmak üzere dört başlık altında ele almak mümkündür.

3.3.1. İskân Havası

İskân havası, Barak yöresinin en karakteristik, en güçlü ve en etkileyici uzun hava tavrı olmasına rağmen yakın bir tarihe kadar kimsenin bilmediği, ücra bir köşede kalmış, tavrılardan biriydi. Son yıllarda barak havalarıyla ilgili yapılan akademik araştırmaların artması ve iskân havasının albüm kayıtlarında sıkça okunması ile bilinirliğinin arttığı düşünülebilir.

İskân havası için söylenilmesi gereken ilk şey, birkaç farklı melodiden değil, sadece belirgin bir melodik yapıdan oluşuyor olması sebebiyle İskan havaları diye çoğul bir tanımlamadan bahsedilemeyeceğidir. Yani

¹²Hacı Çiçek(Gavur Hacı)'in keman icrasına örnek: “Aşık İmami - Olmaz Şavo Olmaz (BARAK HAVASI) Keman – Gavur Hacı (Hacı Çiçek) TRT Bergüzar Programı - Ergün Uz (18.09.2019)”, <https://www.youtube.com/watch?v=CVVGhxxhTBoK>

¹³Davul ve zurnanın Barak yöresindeki kullanım biçimine örnek : “Davul Zurna Fasil (BARAK) - İbrahim Halil Özmen (14.07.2017)”, <https://www.youtube.com/watch?v=8mAiYILCC4Y>

¹⁴Zambır icrası: “Binlerece Yıllık Tarihi Türk çalgısı ZAMBIR Memik Avcı Canlı Konser - Naciye Çokbilir (16.10.2023)”, <https://www.youtube.com/watch?v=Z-EjLf2U9t0>

Barak dertlisinde inici seyirde belirli bir sestem başlayarak aynı nota kalıplarının, farklı sözcükler giydirilerek ve farklı notalara taşınarak karar sese gelinmesine de sıkça rastlanmaktadır (bkz. Şekil 4).

Şekil 4: Aynı kalıbın korunarak farklı sözcüklerle farklı notalara taşınması

3.3.3. İseballı, Beymayıl, Ceren

İseballı, tarihsel bir figür olup, halk ozanı Köroğlu'nun en yakın dostudur ve aslında demircidir. Köroğlu, Bolu Beyi tarafından esir edildiğinde onu kurtarmak üzere mahlasının İseballı olduğunu söyledi ve bir şair olarak saraya girer. Zaman içerisinde Köroğlu'nun kızına âşık olur. Onun hem yaşadığı aşk hem de yaptığı kahramanlıklar, Barak Türkmenleri arasında yayılıp bugüne kadar gelmiş ve yörede farklı bir tavır olarak ortaya çıkmıştır.¹⁷

İseballı, beymayıl ve ceren yöredeki uzun havaların isimleridir ve yörede farklı tavırlar olarak bilinmezler. İsimleri farklı olsa da üçü de aynı müzikal forma sahiptir. Fakat beymayıl, ceren ve iseballı gibi eserler, müzikal tavır olarak barak dertlisinden ve iskân havasından oldukça belirgin farkları vardır. Bu farklardan en önemlileri, kullanılan makam dizisi, melodi seyri ve icra üslubudur. Bu formda kullanılan makam sadece rast makamıdır ve mutlaka başladığı ses 8'lidir. Melodi seyri inicidir. Karar sesi olan "sol" perdesine gidilirken "si bemol" ve do "diyez" olarak nikriz geçki yapması bu formda kullanılan bir icra üslubu olarak görülebilmektedir. Diğer bir özelliği ve diğer formlardan farkı ise, karar sese gelmeden önce yeden sesi olan "fa#" sesini kullanmasıdır. Diğer formlarda ses genişliği 8'li aralığı aşabilirken iseballıda İseballı'da en fazla 9'lu aralık, sadece çarpmalar şeklinde kullanılır. İcra üslubu ve verdiği his olarak barak dertlisi kadar acılı ve hüznü, iskân havası kadar isyankar ve çığırtağ değildir. Resitatif okuma üslubu bu formda kullanılmaz. Bu formda terennümler, diğer formlara oranla daha az kullanılır. Daha sakin ve daha romantik bir duygusal yapısı vardır. Bu eserler, bu farklarından dolayı, tıpkı barak dertlisi ve iskân İskân havasında olduğu gibi, kendine has makamsal seyre ve melodi yapısına sahip uzun havalar olması bakımından farklı bir tavır olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu uzun havalara isimlerini veren şahsiyetler, yaşadıkları aşklarla ve kahramanlıklarıyla bilinen birer tarihsel figür olarak karşımıza çıkmaktadır.¹⁸

Şekil 5. Beymayıl Türküsünden bir kesit

3.3.4. Düden Ağzı

Düden ağzı ile ilgili yapılan araştırmaların yok denecek kadar az olması sebebiyle bu tavır ile ilgili bilgiler oldukça sınırlı kalmıştır. Fakat Barak bölgesinde yaptığımız araştırmalar ve yörenin değerli icracılarından olan Asım Kuzuluk'un (Adana Bağlama Günleri, 2024) anlattıklarından çıkardığımız sonuca göre Düden ağzı olarak bilinen tavrın, Barak bölgesi içerisinde okunan barak havalarından makamsal seyir ve müzikal yapı bakımından herhangi bir farkının bulunmadığını ve Düden ağzı denilmesinin sebebinin Suriye Halep

¹⁷Asım Kuzuluk, Adana Bağlama Günleri Etkinliği

¹⁸İseballı Örneği: "Asım Kuzuluk-Beymayıl(Amik ve Barak Uzun Havaları) 2004Kalan Müzik - Kalan Müzik (29 Nisan 2016)", <https://www.youtube.com/watch?v=nYT9sEcyx-g>,

topraklarında Düden ismindeki bir yerleşim yerinde yaşayan Türkmenler tarafından söylenmesi olduğunu anlıyoruz.

Yani Düden ağzı için, Türkiye sınırları içerisindeki Barak coğrafyasının karşılayan Suriye toprakları içerisinde icra edilen Türkmen havaları diyebiliriz. Düden ağzının Barak yöresinde bilinen icracılarından biri olan Düden'li Mahkûl Kılınçoğlu'nun icrası da bu bilgiyi destekler niteliktedir.¹⁹ Bu ortaklığın sebebinin ise Osmanlı döneminde Cumhuriyet öncesine kadar Suriye topraklarının Osmanlı sınırları içerisinde kalması olduğu düşünülebilir. Diğer bir sebep olarak da Horasan'dan bitlikte göç etmiş Türkmen gruplarının bir kısmının Anadolu'nun yanı sıra Suriye topraklarına da yerleşmiş olması ve ortak bir tarihe sahip olmaları sonucunda aynı sözel ve makamsal içeriğe sahip icralar ve eserler ortaya çıktığı düşünülebilir. Barak yöresinde yaşayan ve Halep ile etkileşimde bulunan kişilerle yaptığımız söyleşilerden de anlıyoruz ki, Suriye sınırları içerisinde yaşayan Türkmenler tarafından okunan ve ismine Düden ağzı denilen bu tavır, küçük nüanslar ve icra farklılıkları dışında iskân havalarından farklı değildir.²⁰

4. SONUÇ

Çalışmamızda barak havalarının, Horasan'dan Anadolu ve kuzey Suriye'ye doğru göç eden Barak Türkmenleri'nin tarihsel birikimlerini taşıyarak yerleştikleri coğrafyada ürettikleri kültürel değerlerden biri olduğu görülmüştür. Abdallar ve diğer yerel etnik unsurlarla birlikte oluşturdukları tecrübelerinin müzikal alandaki yansımalarıdır.

Serbest ritimli, diğer bir ifadeyle ritmik bir döngüde icra edilmeyen uzun hava türlerinden biri olan barak havaları melodik kalıplar içerisinde icra edilegelmiştir. Kayıt teknolojisinin müziği yaygınlaştırdığı modern dünyada, farklı bölgelerin yöresel tavırlarının zorunlu kaynaşması durumundan etkilenmediği iddia edilemez. Ancak melodik yapıdaki sadelik, gösterişsiz ve bahse konu olan bölgede duyulması rahat ve yaygın oluşuna bakıldığında otantik bir form olarak halen yaşadığı söylenebilir.

Çalışmamızda, barak ağzı uzun havaların iskân havası, barak dertlisi, iseballı - beymayıl- ceren ve düden ağzı gibi farklı versiyonları ele alınmış, melodik yapıdaki sadeliğin veya bu versiyonlar arasındaki farklılıklara işaret edebilmek amacıyla örnek eserlere ve icralara yer verilmiştir.

Modern dünyanın zorladığı standartlaşma ve detayların yok olma tehlikesine zorladığı barak havalarının varlığı, dünya mirası adına önem arz etmektedir. Bu anlamda barak havalarının yaygınlaşmasından ziyade muhafaza edilmesi ve bu tarihsel izin geleceği aktarılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Baloğlu, B.Ş. (2020). Türk müziğinde Nazire Geleneği ve Tanburi Cemil Bey'in Nazire Besteleri. *Social Sciences Studies Journal*, 6(63), 2253-2265.
- Barak Bülent Erdem (2016, Aug 05) .Barak Uzun Havası&Yanarım ateşlerine de ölene kadar uzun hava barak. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=04I9m9JSGDw>
- Barak Bülent Erdem. (2019, Dec 12). Barak uzun havası & beydili türküsü nizipli dertli ibrahim&barak bülent erdem. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=nBewbKlnde4>
- Barak Bülent Erdem. (2021, Oct 15). Barak Türkmen Kadınından Ağıt(Türkü). [Video]. YouTube <https://www.youtube.com/watch?v=mnp-9dyYmd8>
- Ben Anadolu'yum Programı. (2015, Aug 19). Yöresel Türkü Meclisleri I Gaziantep I Barak Köy Odası. [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=D_AMk-hqB_E
- Ceylan, V. (2019). *Gaziantep İlinin Karkamış ilçesinde Yaşayan Barak Türkmenleri (Sosyolojik bir yaklaşım)*. [Yüksek lisans tezi] Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ergün Uz. (2019, Sep 18) .Aşık İmami - Olmaz Şavo Olmaz (Barak Havası) Keman – Gavur Hacı (Hacı Çiçek) TRT Bergüzar Programı. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=CVVGhxhTBOk>
- Fidan, S. (2022). *Aşık Sanatı, 2022 Abdal Yılı; Geleneksel Türk Müziğinde Abdal Kimliği ve Gaziantep Müziğinde Sazcı Ailesi*. Kesit Yayınları.

¹⁹“Mahkûl Dayı Alipaşa Barak Havası –Mustafa Çakır (23.12.2020)”, <https://www.youtube.com/watch?v=qmdEjhL08KY>

²⁰Asım Kuzuluk, Adana Bağlama Günleri Etkinliği, (05.03.2024)

- İbrahim Halil Özmen. (2017, July 14). Davul Zurna Fasil (BARAK). [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=8mAiYILCC4Y>
- Kalan Müzik. (2016, April 29). Asım Kuzuluk-Beymayıl [Amik ve Barak Uzun Havaları) 2004 Kalan Müzik] [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=nYT9sEcyx-g>
- Kalan Müzik. (2016, April 29). Asım Kuzuluk-Elbeylioğlu [Amik ve Barak Uzun Havaları 2004 Kalan Müzik]. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=-q0qmxOqp2I>
- Kemal Bozkurt. (2011, May 6). Şerif Akbağ (Barak İskan) Turnalar-II [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=SX1J0WXaGLo>
- Köksel, B. (2019). Barak İskân Şiirlerinde ve Türkülerinde Osmanlı'ya Başkaldırı. *Gaziantep Üniversitesi Ayıntap Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 77-88.
- Memduh Yağmur. (2019, Dec 05). Orta Asya'dan Ana Yurt'a Barak Türkmenleri 2019 Belgesel Hülya Özkoyuncu. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=-2WQWQz1Z-o>
- Mustafa Çakır. (2020, Dec 23). Mahkül Dayı Alipaşa Barak Havası. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=qmdEjhLO8KY>
- Naciye Çokbilir. (2023, Oct 16). Binlerece Yıllık Tarihi Türk çalgısı ZAMBIR Memik Avcı Canlı Konser. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=Z-EjLf2U9t0>
- Nesrin Bayram. (2021, Aug 25). Ağıt,üzülmenizi istemezdim,ağıtlar kaybolmasın...Nesrin Bayram. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=3kSrPGX0ZYI>
- Ögel, B. (2010). *Türk Mitolojisi cilt I*. Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Özcan Uğur. (2020, Jun 19). Aslan Sazcı ölem dedim ölmedim.[Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=oO1R8RhYpsk>
- Sümer, F. (2016). *Türkmenler ve Oğuzlar*. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.
- Şahin, A. (1962). *Anadoluda Beydili Türkmenleri ve Baraklar*. Doğu Matbaası.
- Tanyol, C. (1952). Baraklarda Örf ve Adet Araştırmaları. *İstanbul Sosyoloji Dergisi*, 2(7), 67-99.
- Yılmaz Alper Topic (2014, sept 20). Döne Gelin [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=HTAnh921Bhc>

Ek 1. Turnalar İşkân Havası

TURNALAR
(İSKÂN HAVASI)

Kaynak: ŞERİFAKBAG -GAZİANTEP-
Notaya Alayan: ÖZDEN MAHMOUDİ

Bö lük bö lük u çan dur na lar A man bi zim
el den ne ha ber ne ha ber
Bek le rim de yav rum gel mez A ma nın ha ber ve rin dur na
lar dur na lar Ah fe lek
ha ber ve rin dur na
lar dur na lar Ben ö lem dur na lar

Ek 2. Yolundu Yolmalar Barak Dertlisi

YOLUNDU YOLMALAR
(BARAK DERTLİSİ)

Notaya Alan: ÖZDEN MAHMOUDİ

A man yo lun du yol ma lar da gi ne des te ler ku cak
A ne ka pa dığ me le ri ni de gi ne vur ma sım sı cak
yar yar yar yar yar yar a ne yar yar yar yar a man um man
he le se ni nen ka vuş ma mız da gi ne ne dım uy
he le mah ye re ni ka la cak vay he ni he ni he ni be ni he ni
be ni he ni A man o ğlu ler de du du dıl lım tu ce bel lım
u sul boy lım o ğlu ler ke le o ğlu ler ne dım o ğlu ler
za hım o ğlu ler ya rım o ğlu ler va lu gi ne yak n he ni de bu ğlu
bu ğlu da hi mor ğlu ler uy uy yar a li yar yar yar yar
kar ha sım yar yar yar yar yar yar
yar yar za hım um ne dım sı tım ota ne dım

Ek 3. Beymayıl Uzun hava

MUSİKİLİ ŞAH MAYIL HİKAYESİ
(GÜNEŞİN ŞAH MAYIL'A SÖZLERİ)

-GAZİANTEP-
Derleyen: F. ARSUNAR

♩ = 176

Ma yıl ne ya tar sını kor ku da ğın da -

(Saz)

Man do lap lar a man dö ner se her ça ğın da ah ça ğın da - - - -

(Saz)

A man U yan - - - - - se fa sū rek - - - - -

gög sūn ba ğın da - - - - - U yan Şah Ma yil de - - - ka dan a lam - - - -

ah ka dan a lam